

Mednarodna konferenca *Terminology: Domain Loss and Gain*

Terminologija: izguba in pridobivanje strokovnih področij,
Bruselj, 20.–21. april 2023

Ko se je v poznih devetdesetih letih 20. stoletja v nordijskih državah v kontekstu *jezikovnega upravljanja* začela razprava o konceptu *izgube strokovnih področij* (*domain loss*), se je tudi drugod pojavila skrb, ali res že obstajajo strokovna področja, na katerih se ni več mogoče sporazumevati brez angleških izrazov ali struktur oz. modelov, tipičnih za angleščino, in kako v takšnih situacijah ukrepati. Čeprav svet znanosti in raziskovanja potrebuje svojo *linguo franco*, ki olajša in omogoča hitrejšo sporazumevanje na mednarodni ravni, ni potrebe, da gre to na račun izgubljanja jezikovne pestrosti in vseh drugih jezikov. Pravil sicer ni, tudi idealnih rešitev ne, so le odločitve in prakse.

In o tem je bilo govora na dvodnevni mednarodni konferenci *Terminologija: izguba in pridobivanje strokovnih področij* 20. in 21. aprila v Bruslju, ki so jo organizirali Združenje za nizozemsko terminologijo (Association for Dutch Terminology – NL-Term), Inštitut za nizozemski jezik (*Instituut voor de Nederlandse Taal* – INT), Evropska zveza za terminologijo (European Association for Terminology – EAFT) in Mednarodni informacijski center za terminologijo (International Information Centre for Terminology – Infoterm). Osrednji namen konference je bil odpreti teoretično razpravo o izgubi in pridobivanju/razvijanju strokovnih področij v posameznih jezikih in jo podpreti s primeri iz prakse. Če se je, kot je v sklepnem nagovoru povedal Henrik Nilsson, predsednik EAFT in član organizacijskega odbora konference, še pred 20 leti zdelo nemogoče zbrati dovolj razpravljavcev na to temo, se je tokrat izkazalo, da je tematika izjemno aktualna. V dveh dneh so se zvrstila štiri plenarna predavanja ter 33 referatov. Na konferenci, ki je sicer potekala v živo in na daljavo, smo sodelovali predavatelji iz 19 držav. Dneva sta se iztekla ob odlično pripravljenih referatih v angleščini in francoščini (zagotovljeno je bilo tudi simultano prevajanje iz nizozemščine in obratno), razprave pa so se razvijale in nadaljevale v pogovorih zunaj konferenčnega programa.

Predavatelji smo razpravljali o izgubi in pridobivanju strokovnih področij pri sporazumevanju na delovnem mestu, v visokošolskem izobraževanju, pri elektronskem komuniciranju ipd. Pomemben predmet razprave je bil razmislek o vlogi vladnih in državnih ustanov, zlasti kar zadeva jezikovno načrtovanje in upravljanje s poudarkom na skrbi za terminologijo.

Johan Myking z Univerze v Bergnu, eden od utemeljiteljev koncepta *izgube strokovnih področij*, je v uvodnem plenarnem predavanju *Domain loss, parallel language use and language management* (*Izguba strokovnih področij, vzporedna jezikovna raba in jezikovno upravljanje*) umestil problematiko *izgube/pridobivanja strokovnih področij* (*domain loss/gain*) v dinamične procese jezikovnih praks in rab po posameznih področjih človekovega udejstvovanja, kamor (lahko) posegamo z *jezikovnim upravljanjem*. Pri tem je izpostavil *model področnih dinamik* (*domain dynamics model*) in poudaril, da gresta pri proučevanju te problematike sociolingvistika in terminologija z roko v roki. Posebno pozornost je namenil vlogi terminologije na področju visokošolskega raziskovanja in znanosti ter prikazu situacije na Norveškem. Predavanje je klenil s citatom Andrewa Linna (2010): »Ali izgubo strokovnih področij jemljemo resno in od strokovnjakov zahtevamo, da ukrepajo, ali pa se preprosto sprizajmimo z neizogibnostjo zamenjave jezika.«

Sledila so predavanja o različnih terminoloških izzivih: Christian Galinski (InfoTerm), *Terminology standardisation enabling domain gain* (*Standardizacija terminologije, ki omogoča*

pridobivanje strokovnih področij), je poudaril sistematičnost načrtovanja in organiziranja razvijanja terminologije posameznih strokovnih področij z vključevanjem jezikovnih tehnologij; Amal Haddad in Silvia Montero-Martínez (Univerza v Granadi), *Erroneous coinage of terms: a misleading construction of domains* (Napačna uporaba terminov: zavajajoče vzpostavljane strokovnih področij), sta v kontekstu terminološkega vira EcoLexicon opozorili na pasti metaforičnih motivacij pri terminologiji, ki se ne prenaša zgolj iz jezika v jezik, pač pa je motivirana tudi znotraj posameznega jezika – prevajanje tako predpostavlja razmislek o pojmovnih sistemih na jezikovni in kulturni ravni. Zanimive so bile tudi izkušnje po posameznih državah, npr. v Italiji (Rossella Resi in Pius ten Hacken, Univerza v Innsbrucku, *Perdita di domini: is Italian losing domains / Ali italijanščina izgublja strokovna področja*), Franciji (John Humbley, Univerza Paris Cité, *Loanwords as a bulwark against domain loss / Izposojenke kot zaščita pred izgubo strokovnih področij*) in drugod.

Drugi sklop predavanj je bil namenjen razmisleku o ohranjanju strokovnih področij znotraj manjšinskih jezikov. Elena Chiocchetti (Inštitut za uporabno jezikoslovje, Bolzano/Bozen) je v plenarnem predavanju *Domain dynamics and language planning in a minority language context: The rise and fall of legal language in South Tyrol* (Dinamika strokovnih področij in jezikovno načrtovanje v kontekstu manjšinskega jezika: vzpon in padec pravnega jezika na Južnem Tirolskem) prek opredelitev in delitev manjšinskih jezikov opozorila na jezikovne pravice ter na vlogo jezikovne politike in jezikovnega načrtovanja. Teoretični okvir je ponazorila s primerom trijezične italijansko-nemško-ladinske Južne Tirolske.

V nadaljevanju je najprej Begoña Arrate z Baskovskega centra za terminologijo in leksikografijo predstavila prispevek *The influence in domain loss/gain of specialized term use in non specialized discourse: the case of Basque as a language undergoing a standardization process* (Vpliv specializirane rabe terminov na izgubo in pridobivanje strokovnih področij v nespecializiranem diskurzu: primer baskovščine kot jezika v procesu standardizacije). Zanimiva sta bila tudi prispevka Úne Bhreathnach in Gearóida Ó Cleircína (Univerza Dublin City University), *Domain (re)conquest in the case of Irish: a qualified success?* (Ponovna osvojitvev strokovnih področij v primeru irskega jezika: prepoznan uspeh?) ter Munkhtsetseg Namsrai in Blance Stelle Giraldo *A systematic approach to domain gain for Mongolian* (Sistematičen pristop k pridobivanju strokovnih področij za mongolščino).

Plenarna govorka tretjega vsebinskega sklopa je bila Katelin Serlet, direktorica Prevajalskega servisa pri Svetu Evropske unije, s predavanjem *EU institutions' linguistic services – a catalyst for terminology development at national level* (Jezikovne službe institucij EU – katalizator razvoja terminologije na nacionalni ravni), na katerem je predstavila delo in vlogo prevajalskih služb Evropske unije ter rezultate raziskave, ki so jo opravili znotraj svojih služb za vse uradne jezike EU. Na izbranih primerih prevajalskih praks je opozorila na težave, s katerimi se soočajo pri svojem delu, zlasti na pomanjkanje gradiv v nekaterih jezikih, njihovo nezadostno razširjenost oz. rabo po določenih strokovnih področjih (npr. estonski prevajalci imajo kljub izrazito razviti jezikovnotehnološki infrastrukturi težave s tvorjenjem terminologije v estonskem jeziku), različen status nacionalnih jezikov v izobraževanju in znanosti ter posledično nerabo jezika, ter poudarila hitrost in pomen sodelovanja evropskih služb z nacionalnimi prevajalskimi in jezikovnimi službami, akademijami in posameznimi strokovnjaki, saj je le tako mogoče zagotavljati učinkovito ter s tradicijo in nacionalnimi jezikovnimi rabami usklajeno prevajanje. Izpostavila je skrb za ogrožene in manj razširjene jezike, prisotnost večjezičnih vsebin na ravni EU ter razvoj jezikovnih tehnologij in pomen kakovostnih jezikovnih podatkov za strojno prevajanje v vse jezike. Predstavljena je bila tudi terminološka baza Evropske unije IATE (Interactive Terminology of Europe).

Vsi naslednji predavatelji so govorili o problematikah, s katerimi se soočajo različni prevajalski servisi znotraj EU, npr. Ward Franco (Univerza v Ghentu), *Is Duch losing domain in EU-legislation* (Ali nizozemščina izgublja strokovna področja znotraj EU-zakonodaje), Sergio

Portelli (Univerza na Malti), *EU membership, translation, terminology and domain gain: the case of Maltese (Članstvo v EU, prevajanje, terminologija in pridobivanje strokovnih področij: primer malteščine)*, ali Françoise Bacquelaine (Univerza v Portu), *Translation and Language Services: a domain at risk in Portuguese? (Prevajalske in jezikovne storitve: ogroženo strokovno področje v portugalščini?)*.

Zadnji sklop razmišljanj je uvedel Manuel Célio Conceição (Univerza v Algarveju) s predavanjem *Perte et/ou gain de domaine: politiques linguistiques et de communication des sciences (Izguba in/ali pridobivanje strokovnih področij: jezikovne politike in politike znanstvenega komuniciranja)*, ki so mu sledili prikazi praks v Sloveniji in na Norveškem. Avtorici poročila sva s prispevkom *Internacionalizacija visokega šolstva v Sloveniji in njen vpliv na slovensko terminologijo (Internationalisation of Higher Education in Slovenia and its Impact on Slovenian Terminology)* skozi kratek sociolingvistični okvir prikazali zgodovino slovenskega visokošolskega izobraževanja, izzive, ki sta nam jih prinesla bolonjska reforma ter t. i. skupni evropski prostor, predstavili zakonske in programske dokumente ter osrednje slovenske raziskave s tega področja, opozorili na realnost strokovnih in znanstvenih objav v slovenskem, angleškem in drugih jezikih skozi čas ter svoj razmislek sklenili s predlogi za aktivno ohranjanje slovenske terminologije, a hkratio prisotnostjo v širšem znanstvenem prostoru. Sledil je prikaz situacije na Norveškem. Slednjo sta podrobneje razdelala Kjetil Gundersen (Norveški jezikovni svet), ki je v prispevku *A fruitful approach to combating domain loss in higher education in Norway? (Uspešen pristop k boju proti izgubi strokovnih področij v visokošolskem izobraževanju na Norveškem?)* predstavil delovanje in prizadevanja svoje ustanove na tem področju, in Marita Kristiansen (Univerza v Bergnu) s predavanjem *From domain loss to domain gain in Norwegian higher education by building a national terminological infrastructure (Od izgube strokovnih področij k pridobivanju strokovnih področij v norveškem visokem šolstvu z vzpostavitvijo nacionalne terminološke infrastrukture)*. Predavateljica je predstavila nacionalno jezikovno politiko in akcije na tem področju ter opozorila na aktualni Zakon o norveškem jeziku, po katerem so univerze odgovorne tudi za ohranjanje norveščine (obeh standardov) kot strokovnega jezika. Kot izjemno pomembno področje norveške nacionalne jezikovne politike je izpostavila visokošolsko izobraževanje, saj prav tu prihaja do izrazito prevladujoče rabe angleščine, hkrati pa meni, da bodo študente ustrezno usposobi z jezikovnim znanjem in spretnostmi tako v norveščini kot v angleščini na strokovnem področju, ki ga študirajo, te prakse in znanja postale tudi del jezikovnih rab in praks širše skupnosti, ko bodo ti posamezniki dejavno zaživel svoje profesionalno življenje, npr. v šolstvu in izobraževanju, na področju zdravstva, javne uprave, v trgovini, industriji idr. Kot primer dobre prakse je predstavila nacionalni terminološki portal *Termoportalen* (Termoportalen.no) – zbirni center jezikovnih in terminoloških virov in gradiv za razvijanje in ohranjanje nacionalne jezikovne in terminološke infrastrukture, za vzpostavljanje in koordiniranje nacionalnega terminološkega dela ter za razvijanje strokovnih kompetenc in digitalne infrastrukture znotraj posameznih strokovnih področij in izobraževanja nasploh.

Nataša Gliha Komac, Mojca Žagar Karer
ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša
natasa.gliha-komac@zrc-sazu.si
mojca.zagar@zrc-sazu.si

Slavistična revija 71/2 (2023): 205–207
DOI 10.57589/srl.v71i2.4117
Tip 1.25